

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในปี พ.ศ. 2512 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งโครงการหลวงขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขา ลดการปลูกพืชเสพติดและฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำลำธารสำหรับการดำเนินงานของมูลนิธิโครงการหลวง มีกิจกรรมที่สำคัญคือ

งานวิจัย มุ่งวิจัยเพื่อหาชนิด พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ วิธีการปฏิบัติรักษาการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และการแปรรูปผลผลิต ตลอดจนงานวิจัยด้านสภาพสังคม ตลอดจนงานวิจัยเพื่อการการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม มีงานวิจัยที่คัดเลือกชนิดและพันธุ์พืชและสัตว์ที่เหมาะสม เพื่อถ่ายทอดสู่ชาวเขานำไปปลูกสำหรับการบริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้ ปัจจุบันมีงานวิจัยมากกว่า 130 โครงการ และมีสถานีวิจัย รวม 4 แห่ง

งานพัฒนา มุ่งส่งเสริมและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขา และการฟื้นฟู ป่าต้นน้ำลำธาร ในพื้นที่ที่โปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินงาน โดยเน้นการถ่ายทอดความรู้จากงานวิจัย ที่เหมาะสมต่อสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม การลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร โดยมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกำหนดพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตร รวมทั้งที่อยู่อาศัย ตลอดจนมีการจัดหาสินเชื่อผ่านธนาคาร ธกส. และการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนด้านต่างๆ โดยผลผลิตจากเกษตรกรในโครงการหลวงได้รับรองมาตรฐานในระบบการเพาะปลูกที่ดี (GAP) จากกรมวิชาการเกษตร 8,035 ราย ครอบคลุมพื้นที่ปลูกทั้งหมด 16,469 ไร่ การปลูกพืชภายใต้มาตรฐาน EUREPGAP จำนวน 111 ราย พื้นที่เพาะปลูก 124.68 ไร่ นอกจากนี้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประเทศไทยแล้ว จำนวน 16 แห่ง พื้นที่ 1,214.95 ไร่ พืชที่ปลูกกว่า 40 ชนิด และมีเกษตรกรเข้าร่วม 567 ราย มีมูลค่าของผลผลิตจำหน่ายผ่านตลาดมูลนิธิโครงการและมูลค่าที่เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตเอง รวม 618.69 ล้านบาท (แผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2555-2559))

งานการตลาด ให้การสนับสนุนเกษตรกรเพื่อให้มีช่องทางจำหน่ายผลผลิตสู่ตลาด มูลนิธิโครงการหลวง โดยได้ดำเนินการด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปผลผลิต การขนส่ง และการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ต่างๆของเกษตรกร ภายใต้เครื่องหมายการค้า “ตราโครงการหลวง” และ “ตราดอยคำ” จากการสนับสนุนเกษตรกรในการพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้เป็นที่ยอมรับของตลาดผู้บริโภค รับซื้อและจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551-2553 มียอดการจำหน่ายรวมกว่า 1,861,462,233 บาท

ปัจจุบันศูนย์พัฒนาโครงการหลวงมีพื้นที่ดำเนินงาน จำนวน 38 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่ 5 ภูมิภาคเหนือตอนบน 21 อำเภอ 476 กลุ่มบ้าน 36,460 ครัวเรือน (แผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559) พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลเกินกว่า 800 เมตร มีสภาพเป็นพื้นที่ในหุบเขาหรือพื้นที่ตามเชิงเขาที่มีความลาดชันอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารที่ห่างไกลจากชุมชนทั่วไป ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแต่ละแห่งมีสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกันไป ทั้งสภาพแวดล้อมและปัญหาประชากร ดังนั้น ข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนเกษตรกร ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ การถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ด้านการเกษตรเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่มีความจำเป็น เพื่อใช้ในการวางแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวงในระยะต่อไป รวมทั้งการนำฐานข้อมูลของเกษตรกรไปใช้ประโยชน์เพื่อใช้ในการตัดสินใจในการวางแผนการพัฒนาในพื้นที่โครงการหลวงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานรายครัวเรือน ข้อมูลเศรษฐกิจของครัวเรือน และข้อมูลการถือครอง และการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง
- 2) เพื่อจัดทำทะเบียนเกษตรกร และระบบฐานข้อมูลของเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง

1.3 ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

1.3.1 ผลผลิต (Output) และตัวชี้วัดผลผลิต

- 1) ข้อมูลพื้นฐานรายครัวเรือน ข้อมูลเศรษฐกิจของครัวเรือน และข้อมูลการถือครอง และการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง 18 แห่ง
- 2) ฐานข้อมูลเกษตรกรในระดับศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และระบบฐานข้อมูลของเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง 1 ระบบ

1.3.2 ผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัดผลลัพธ์

การใช้ฐานข้อมูลของเกษตรกร และระบบฐานข้อมูลของเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง 18 แห่ง ในการเตรียมข้อมูลเพื่อการวางแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวงในระยะต่อไป รวมทั้งการนำฐานข้อมูลของเกษตรกรไปใช้ประโยชน์เพื่อใช้ในการตัดสินใจในการวางแผนการพัฒนาในพื้นที่โครงการหลวงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

